

BESPREEKNOTITIE VOOR DE GEMEENTERAAD

aan de gemeenteraad
van Portefeuillehouder Rob Opdam namens het college van B&W

bespreken in Commissie, 4 maart 2024

onderwerp Financiële positie, aanpak bezuinigingen en eerste beeld bezuinigingsopties Heiloo
datum 21 februari 2024
bijlagen -

Inleiding

Als vervolg op de Raadsinformatieavond (RIA) van 8 januari 2024 vindt op 4 maart 2024 een commissiebespreking plaats over financiën, ambities en mogelijkheden om te bezuinigen. Ter voorbereiding hierop heeft het college van B&W deze bespreknotitie laten opstellen. Hierin wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Heiloo, het vervolgproces dat het college van B&W voor ogen heeft voor de bezuinigingen en de opbrengst van de eerste inventarisatie op hoofdlijnen die in de afgelopen weken is gedaan om bezuinigingsopties in beeld te brengen.

Financiële positie

De gemeente Heiloo verkeert in financieel zwaar weer. Hierin staat de gemeente Heiloo niet alleen. Uit de benchmark Nederlandse gemeenten van BDO blijkt dat 280 van de 342 gemeenten, ruim 80%, voor 2026 en 2027 een tekort voorzien in hun begroting. Gemeenten verwachten voor 2026 een gezamenlijk tekort van € 1,1 miljard. Voor Heiloo liep het begrotingstekort bij de programmabegroting 2024 op naar € 2.100.000 in 2027. Na verwerking van de 2^e Firap bedraagt het tekort € 2.800.000. Inmiddels is duidelijk dat door diverse autonome ontwikkelingen het nadelig saldo verder oploopt naar zo'n € 4.500.000. Zie onderstaande tabel:

(x € 1.000,-)	2024	2025	2026	2027	2028
A. Begrotingssaldo na raad 6-11-2023	1.132 V	1.509 V	1.166 N	2.140 N	2.151 N
2e Firap Heiloo	395 N	491 N	451 N	614 N	614 N
B. Begrotingssaldo na raad 21-12-2023	736 V	1.018 V	1.617 N	2.754 N	2.765 N
Subsidie compensatie gederfde huurink. bibliotheek	16 N	16 N	16 N	16 N	16 N
Bestuursopdracht gemeentewerf Heiloo	23 N	0	0	0	0
Uitbreiding investering nieuw gemeentehuis	0	10 N	10 N	10 N	10 N
Eenmalige compensatie maatsch. org.	55 N	0	0	0	0
C. Begrotingssaldo na raad 29-1-2024	642 V	992 V	1.643 N	2.780 N	2.791 N
Autonome ontwikkelingen nog <u>niet</u> verwerkt in begroting					
Bijdrage BUCH (18,7 mln): nieuwe cao +1% vanaf 2024 +2% vanaf 2025	187 N	373 N	373 N	373 N	373 N
Overige GR-en (4,8 mln): 7% extra indexatie over 2023 en 1% extra over 2024	384 N	384 N	384 N	384 N	384 N
Decembercirculaire 2023 (maatstaf lage inkomens)	209 N	260 N	260 N	260 N	260 N
Prijsstijging jeugd en Wmo	250 N	250 N	250 N	250 N	250 N
Wegvallen huurinkomsten de Beun	52 N	0	0	0	0
Kademota BUCH extra formatie	181 N	233 N	242 N	250 N	250 N
Kademota Veiligheidsregio extra formatie	170 N	170 N	170 N	170 N	170 N
Aansluiting A9	0	0	0	PM	PM
Huisvesting BUCH	PM	PM	PM	PM	PM
Subtotaal autonome ontwikkelingen	1.433 N	1.670 N	1.679 N	1.687 N	1.687 N
Begrotingssaldo na autonome ontw.	790 N	678 N	3.322 N	4.467 N	4.478 N

Op een begrotingstotaal in 2027 van ongeveer € 60.000.000 betekent dit een bezuinigingsopgave van 8%. Dit is een hele forse opgave, aangezien op veel budgetten lastig is te bezuinigen vanwege de uitvoering van wettelijke taken. Ook omdat een groot deel van de begroting (€ 23.600.000, oftewel 39%) bestaat uit bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

Proces

Het college van B&W concludeert dat de benodigde bezuinigingen van een dermate grote omvang zijn dat een traditionele aanpak ontoereikend is. Zo is het toepassen van bijvoorbeeld een 'kaasschaafmethode' geen optie. Er is sprake van een fundamenteel probleem, waarbij een discussie over kerntaken onvermijdelijk is. Elke bezuinigingsoptie brengt consequenties en maatschappelijke effecten met zich mee. Die moeten vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid goed in beeld zijn op het moment dat er keuzes worden gemaakt. Om die reden acht het college van B&W het verstandig om te kiezen voor een gefaseerde aanpak. Uiteraard een aanpak, waarbij het college van B&W de gemeenteraad, conform eerdere gemaakte afspraak, goed meeneemt. Hierbij gaat het vooral om de vraag wat belangrijk is om te behouden op basis van een visie op de toekomst van Heiloo. Het collegeprogramma 2022 - 2026 en andere vastgestelde visiedocumenten kunnen hierbij als afwegingskader dienen. Wellicht dat de uitkomsten van het bestuurskrachtonderzoek dat wordt uitgevoerd, nog leidt tot andere mogelijkheden en keuzes.

Na de commissiebespreking op 4 maart 2024 start het reguliere proces voor de totstandkoming van de kadernota 2025. Dit document wordt op 8 juli 2024 behandeld in de gemeenteraad. De voorbereidingen voor de kadernota in de periode daarvoor beschouwt het college van B&W als eerste fase van de aanpak. In deze fase wordt een start gemaakt met het verder onderzoeken en uitwerken van bezuinigingsopties die in de afgelopen weken in een eerste inventarisatie in beeld zijn gebracht met als doel om in de kadernota 2025 in ieder geval het begrotingsjaar 2025 sluitend te krijgen.

Fase 2 van de aanpak start bij de voorbereidingen voor de begroting 2025 en loopt naar verwachting door in 2025. Conform de wens van de gemeenteraad (aangenomen motie bij de behandeling van de kadernota 2024), is het college van B&W voornemens om aan te tonen dat er sprake is van een onwerkbaar financieel perspectief. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de korting op het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron voor gemeenten, die vanaf 2026 van toepassing is. De vraag is of gemeenten in staat blijven om grote maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie en woningbouw, te realiseren en de taken binnen het sociaal domein uit te voeren.

Het aantonen van het onwerkbaar financieel perspectief wil het college van B&W doen in de vorm van het loslaten van het uitgangspunt om een sluitend meerjarenperspectief aan te bieden. Ondanks deze stellingname acht het college van B&W het verstandig om parallel daaraan door te gaan met het verder onderzoeken en uitwerken van bezuinigingsopties. Hiermee creëren wij handelingsperspectief voor de gemeenteraad en het college van B&W en hiermee bereiden wij ons voor op verschillende toekomstige scenario's met betrekking tot het gemeentefonds.

Bezuinigingsopties

Het college van B&W heeft de werkorganisatie BUCH in de afgelopen weken een korte inventarisatie laten doen om een eerste inzicht te krijgen in bezuinigingsopties die er zijn. Hierbij heeft het college van B&W een aantal denkrichtingen meegegeven. Het betreft zowel opties om kosten te verlagen als opties om inkomsten te verhogen. De opbrengst van de inventarisatie wordt weergegeven in de tabel op de volgende pagina die is ingedeeld op programmaniveau. Het betreft een inventarisatie op hoofdlijnen die in het proces voor de totstandkoming van de kadernota 2025 nader onderzoek en uitwerking behoeft. Er is logischerwijs meer tijd nodig. Ook om eventuele frictiekosten in beeld te brengen. In de tabel zijn twee categorieën bezuinigingsopties opgenomen. Bezuinigingsopties waar een bedrag aan is gekoppeld en bezuinigingsopties waarbij nader onderzoek nodig is om het bedrag in beeld te krijgen.

<i>Bezuinigingsoptie</i>	<i>Bedrag</i>	<i>Structureel / incidenteel</i>	<i>Toelichting</i>
Programma 1 - Een sociale en vitale gemeente			
Verminderen inzet sociaal domein	€ 250.000	S	Onder meer mogelijkheden verhogen eigen bijdrage Wmo en verminderen huishoudelijke ondersteuning onderzoeken.
Verlagen budget voor initiatieven van inwoners (participatiebudget)	€ 25.000	S	
Verlagen budget communicatie (gemeentelijke publicaties)	€ 47.000	S	
Herzien subsidies cultuur en welzijn	Nader te bepalen	S	Nader te onderzoeken.
<i>Totaal programma 1</i>	<i>€ 322.000</i>	<i>S</i>	
Programma 2: Een aantrekkelijke gemeente			
Uittreden Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM)	€ 34.000	S	Er is een verzoek ingediend om een uittreedsom te berekenen.
<i>Totaal programma 2</i>	<i>€ 34.000</i>	<i>S</i>	
Programma 3: Een leefbare gemeente			
Versoberen beheer en onderhoud openbare ruimte	€ 150.000	S	
Verhogen huurinkomsten maatschappelijk vastgoed	Nader te bepalen	S	Onderzoek doen naar onbenutte huurinkomsten.
Gronden	Nader te bepalen	I	Onderzoek doen naar mogelijkheden verhogen inkomsten inbreilocaties.
Klimaat en duurzaamheid	Nader te bepalen	I / S	Onderzoek doen naar bezuinigingsopties.
<i>Totaal programma 3</i>	<i>€ 150.000</i>	<i>S</i>	
Programma 4: Een financieel gezonde gemeente			
Hanteren gemiddeld regionaal tarief OZB woningen en niet-woningen	€ 1.085.000	S	
Kostendekkendheid leges verhogen	€ 50.000	S	
(Her)introduceren hondenbelasting	€ 80.000	S	

Reserves en voorzieningen	Nader te bepalen	I	Onderzoek doen om onder meer in beeld te brengen of een voorziening kan worden gevormd voor het 'ravijnjaar 2026'.
Deelnames, waaronder gemeenschappelijke regelingen	Nader te bepalen	S	Onderzoek doen om bezuinigingsopties in beeld te brengen.
Investeringen	Nader te bepalen	I	Onderzoek doen om in beeld te brengen of verschuivingen mogelijk zijn / welke keuzes er zijn te maken.
<i>Totaal programma 4</i>	€ 1.215.000	S	
Totaal	€ 1.721.000	S	

Doel commissiebespreking

Het college van B&W verneemt graag uw reactie op deze notitie en gaat met u in gesprek over het voorgestelde proces. Bij de commissiebespreking zal het voltallige college van B&W aanwezig zijn om toelichting te geven op de bezuinigingsopties die op basis van een eerste inventarisatie per programma in beeld zijn gebracht.